

Centrum Badania Opinii Społecznej

ul. ŻURAWIA 4 skr. pt. 24 00-955 WARSZAWA 15

SEKRETARIAT: 28-37-04, 29-35-69
ZESPÓŁ REALIZACJI BADAŃ: 40-56-41
TELEFON DYŻURNY: 21-34-34

BDF/122/8/87

ZIMA '87

Komunikat z badań

Maj 1987 r.

W połowie marca 1987 roku CBOS przeprowadziło badanie ankietowe pod hasłem "Aktualności - perspektywy - problemy"¹, w którym m.in. próbowaliśmy ustalić, co w czasie minionej zimy było najbardziej dokuczliwe dla badanych i dla ich zakładu pracy oraz jak w tym okresie funkcjonowały zinstytucjonalizowane sfery obsługi podstawowych dziedzin życia w ich miejscu zamieszkania.

1. Jak radzono sobie z zimą w miejscu zamieszkania badanych?

Ocenie wszystkich badanych poddano funkcjonowanie: komunikacji lokalnej, komunikacji dalekobieżnej, dostaw prądu, zaopatrzenia w podstawowe artykuły spożywcze, służby zdrowia, telefonu, poczty oraz przejezdność dróg. Natomiast takie sfery obsługi, jak ogrzewanie mieszkań, oczyszczanie ulic, wywóz nieczystości oraz zaopatrzenie w opał oceniali tylko badani mieszkający w miastach oraz indywidualnie zaopatrujący się w opał.

Spośród sfer obsługi ocenianych przez wszystkich respondentów najwięcej zastrzeżeń budziła szeroko pojęta komunikacja. Ponad połowa badanych /53%/ oceniła krytycznie - źle lub bardzo źle - przejezdność dróg. Takie właśnie oceny wystawiło funkcjonowaniu komunikacji lokalnej 47% badanych, a komunikacji dalekobieżnej - 42%. Rzadziej krytykowano: dostawy prądu /23,7% ocen złych i bardzo złych/, handel w zakresie zaopatrzenia w podstawowe artykuły spożywcze /21,8%/ oraz pocztę /20,3%/. Najmniej ocen negatywnych uzyskała służba zdrowia. Tylko 16% ogółu badanych uważało, że z powodu zimy funkcjonowała ona źle lub bardzo źle.

Mieszkańcy miast oraz indywidualnie zaopatrujący się w opał znacznie częściej negatywnie oceniali funkcjonowanie sfer obsługi będących w gestii służb komunalnych i zaopatrzenie. Na ogół krytycznie wypowiedziano się o oczyszczaniu ulic i chodników - 67% badanych, o wywożeniu śmieci i nieczystości - 58,5%. Podobnie liczy-

¹ Badanie zrealizowano na 1500-osobowej reprezentatywnej próbie udziałowej dorosłej ludności Polski. Faktycznie przeprowadzono 1499 wywiadów.

Tabela 1

w procentach

Zinstytucjonalizowane sfery obsługi	Ocena funkcjonowania						brak danych
	bardzo dobrze	dobrze	ani dobrze, ani źle	źle	bardzo źle	trudno powiedzieć	
1. Komunikacja lokalna /np.dojazdy do pracy/	1,4	18,9	23,8	32,0	15,4	7,4	1,1
2. Komunikacja dalekobieżna	0,5	9,6	15,8	28,7	13,4	30,7	1,3
3. Dostawy prądu	7,1	43,7	24,9	19,0	4,7	0,3	0,3
4. Zaopatrzenie w podstawowe artykuły spożywcze	2,9	42,1	31,7	17,3	4,5	1,3	0,2
5. Służba zdrowia	4,1	42,7	22,5	12,5	3,7	13,8	0,7
6. Telefon, poczta	4,9	42,0	19,2	13,1	7,2	12,7	0,9
7. Przejedność dróg	0,6	16,8	24,4	33,4	19,6	4,4	0,8
8. Ogrzewanie mieszkań	3,8	18,9	17,9	34,5	22,8	1,8	0,3
9. Oczyszczanie ulic, chodników	0,5	11,3	19,4	34,3	32,6	1,8	0,1
10. Wywóz nieczystości, śmieci	0,9	15,5	19,3	27,6	30,9	5,2	0,6
11. Zaopatrzenie w opały	1,2	9,4	9,6	29,1	40,7	9,5	0,5
Uwaga - Sfery obsługi od pierwszej do siódmej oceniali wszyscy badani /1499 osób/, ósma - 1197 osób, dziewiąta - 1271, dziesiąta - 1139, jedenasta - 1091.							

na grupa /57,3%/ źle oceniła ogrzewanie mieszkań. Spośród osób kupujących opał na własne potrzeby niemal 70% uznało, że w ich miejscu zamieszkania zaopatrzenie było złe lub bardzo złe.

Rozkład procentowy wszystkich ocen /pozytywnych i negatywnych/ zawiera tabela 1.

Na podstawie danych z tabeli 1 oraz przeprowadzonych analiz statystycznych można powiedzieć, że badani nie mają tendencji do negatywnego bądź pozytywnego oceniania wszystkich rozpatrywanych tu sfer obsługi. Ich oceny są zróżnicowane, co sugeruje, że w miejscu zamieszkania respondenta oceniane sfery różnie funkcjonują - jedne lepiej, inne gorzej.

2. Jak radzono sobie z zimą w kraju i w poszczególnych województwach?

Na podstawie przytoczonych ocen 11 sfer obsługi właściwych dla miejsca zamieszkania respondentów dokonano zbiorczych obliczeń dla poszczególnych województw oraz dla całego kraju, posługując się średnimi obliczonymi po zamianie ocen na punkty według następującego schematu:

Ocena	Liczba punktów
Bardzo dobra	100 ← maksimum
Dobra	75
Ani dobra, ani zła	50 ← środek skali
Zła	25
Bardzo zła	0 ← minimum

Analiza średnich dla całej Polski potwierdza, że najwyższej została oceniona służba zdrowia /57 pkt na 100 możliwych/, najniższej zaś zaopatrzenie w opał /25 pkt na 100 możliwych/. Należy jednak podkreślić, że uzyskana przez służbę zdrowia najwyższa średnia nie oznacza tu oceny bardzo dobrej. Lokuje ona służbę zdrowia pomiędzy oceną "ani dobrą, ani złą" a "dobrą", co można określić całościowo jako ocenę co najwyżej umiarkowanie dobrą.

Tabela 2

w punktach

Zinstytucjonalizowane sfery obsługi	Średnia krajowa	Województwa		o najniższej średniej /miejsce 49/
		o najwyższej średniej /miejsce 1/		
1. Służba zdrowia	57,7	tarnowskie - 70,0	łomżyńskie	- 21,1
2. Dostawy prądu	57,4	wrocławskie - 77,1	łomżyńskie	- 23,0
3. Telefon, poczta	56,0	radomskie - 72,4	łomżyńskie	- 25,0
4. Zaopatrzenie w podstawowe artykuły spożywcze	55,4	olsztyńskie - 70,1	łomżyńskie	- 19,2
5. Komunikacja lokalna	39,7	siedleckie - 66,0	legnickie	- 14,4
6. Komunikacja dalekobieżna	38,8	białskopodlaskie - 58,3	łomżyńskie	- 17,3
7. Ogrzewanie mieszkań	36,6	chełmskie - 75,0	legnickie	- 9,3
8. Przejedność dróg	36,3	siedleckie - 66,0	łomżyńskie	- 19,2
9. Wywóz nieczystości śmieci	31,9	słupskie - 58,9	wałbrzyskie	- 7,6
10. Oczyszczanie ulic, chodników	28,2	łomżyńskie - 50,0	częstochofskie	- 9,1
11. Zaopatrzenie w opał	25,3	białskopodlaskie - 46,4	przemyskie	- 7,1
Uwaga - 100 pkt /maksimum/oznacza ocenę bardzo dobrą, 75 pkt - dobrą, 50 pkt - ani dobra, ani złą, 25 pkt - złą, 0 pkt /minimum/ - bardzo złą.				

Tabela 3

Województwa	Miejsca zajmowane przez województwa w poszczególnych sferach obsługi													ogółem
	komunikacja		dostawy prądu	zaopatrzenie w żywność i artykuły spożywcze		szkolenia i kursy	telefony i pocztę	zdrój wody i kąpiele	niepełnosprawni	ogrzewanie i klimatyzacja	czyszczenie ulic i chodników	wyprowadzanie śmieci	inne usługi	
	lokalna /np. dojazd do pracy/	dalekobieżna		nie w podziemnych	stawowe									
Stołeczne warszawskie	39	24	29	31	45	48	33	18	25	29	15	39		
Białkopodlaskie	29	1	37	35	5	22-24	15-16	10-12	16	46-47	1	12-14		
Białostockie	9-11	4-5	14	34	38	30	41	9	9	8	23	12-14		
Bielskobialskie	48	47	33	8	12	47	48	20	48	48	31-32	45-46		
Bydgoskie	33	33	21	24	25	12	18	26	11-13	13	16	16-17		
Chełmskie	45	25-26	2	41-42	31-32	16	36	1	27	31	45	31		
Ciechanowskie	23	46	43	45	48	43	30-31	33	6	4	42	42		
Częstochowskie	44	34-35	35	48	47	37	46	42	49	45	48	49		
Elbląskie	42	45	23-24	25	9-11	34	42	3	44-45	44	20	36		
Gdańskie	37	40	10	21	42	35	43	45	39	33	26	43		
Gorzowskie	7	15-16	38	7	2	2-3	6	5	3	3	13	1		
Jeleniogórskie	14	37	32	38	46	42	40	31	37-38	28	38	44		
Kaliskie	25	27	3	3	13	22-24	35	32	47	39	29	25-26		
Katowickie	47	44	23-24	47	26	38	44	25	46	36	14	45-46		
Kieleckie	27	25-26	22	26	31-32	44	19	37-39	26	23	41	33		
Konińskie	16-17	22	46	2	22	41	5	7	11-13	14	33	12-14		
Koszalińskie	15	15-16	45	30	40	2-3	13	17	21	26	11	18		
Krakowskie	40	29	40	46	34	31	28	40	37-38	17	22	41		
Krośnieńskie	16-17	13	11	41-42	9-11	40	21	29	29	10	5	15		
Legnickie	49	38	26	39	41	29	17	49	43	43	47	48		
Leszczyńskie	6	21	44	20	8	36	7-8	34	41	19	40	25-26		
Lubelskie	20	11	18	5	4	4	29	19	22	16	25	7		
Łomżyńskie	41	49	49	49	49	49	49	2	1	9	3	40		
Łódzkie	43	31	8	22-23	15	5	45	13-14	36	41	4	23		
Nowosądeckie	5	14	48	13	29	7	9	16	10	30	24	11		
Olsztyńskie	18	48	17	1	9-11	8	11	23	4	37	7	8		
Opolskie	26	39	42	44	44	46	39	41	32	22	34	47		

Województwa	Miejsca zajmowane przez województwa w poszczególnych sferach obsługi											ogółem
	komunikacja		dostawy prądu	zaopatrzenie w artykuły spożywcze	służba zdrowia	telefon, poczta	przejeżdżność dróg	ogrzewanie mieszkań	oczyszczanie ulic, chodników	wywóz nieczystości, śmieci	zaopatrzenie w opał	
	lokalna /np. do pracy/	daleko-bieżna										
Ostrołęckie	3	17	5-7	6	19-21	22-24	10	37-39	33-35	46-47	30	16-17
Piłskie	8	7	28	17	39	18	4	44	20	24	46	22
Piotrkowskie	2	6	19	27	14	28	27	24	15	6	28	10
Płockie	30	30	13	22-23	19-21	9	24	36	18	20	31-32	21
Poznańskie	35	28	25	43	33	33	20	21	24	42	21	35
Przemyskie	9-11	3	5-7	28	36	11	38	47	17	38	49	27
Radomskie	13	19	16	12	7	1	14	35	11-13	7	17	5
Rzeszowskie	38	41	5-7	15	18	6	34	22	23	34-35	36	24
Siedleckie	1	2	15	36	24	14	1	10-12	5	11	37	6
Sieradzkie	28	20	20	9-10	37	25	30-31	46	14	18	44	28
Skiernewickie	21-22	8	36	29	43	26	7-8	48	33-35	34-35	39	34
Słupskie	9-11	10	4	33	23	13	15-16	4	31	1	6	4
Suwalskie	21-22	18	9	19	17	20	3	15	7	2	10	2
Szczecińskie	12	34-35	30	4	27-28	21	32	43	40	32	19	30
Tarnobrzeskie	19	9	41	32	19-21	39	12	6	28	27	18	20
Tarnowskie	46	42	12	11	1	17	25	30	33-35	40	35	29
Toruńskie	31	12	31	40	30	27	23	8	19	15	2	19
Wałbrzyskie	34	43	34	9-10	3	15	47	28	44-45	49	27	37
Wrocławskie	36	36	39	14	35	32	37	27	30	5	12	32
Wrocławskie	24	23	1	16	6	10	22	13-14	42	21	9	9
Zamojskie	32	32	47	37	27-28	19	26	37-39	8	25	43	38
Zielonogórskie	4	4-5	27	18	16	45	2	10-12	2	12	8	3

Uwaga - Miejsce 1 oznacza uzyskanie przez województwo najwyższej średniej oceny, natomiast miejsce 49 - najniższej. Dwa lub trzy kolejne miejsca /np. 41-42 lub 37-39/ oznaczają, że wartość średniej była jednakowa dla dwu lub trzech województw.

Znaczna rozpiętość średnich potwierdza, że odpowiednie służby i instytucje w różnym stopniu wywiązują się ze swych obowiązków.

Porównując średnie krajowe obliczone dla poszczególnych sfer obsługi, należy zwrócić uwagę na bardzo znaczne zróżnicowanie ocen skrajnych - tabela 2. Najwyższą średnią uzyskało utrzymanie ciągłości dostaw prądu w województwie wrocławskim /77 pkt na 100 możliwych, co jest oceną więcej niż dobrą/, najniższą zaś - zaopatrzenie w opał w województwie przemyskim /7 pkt na 100 możliwych, co praktycznie oznacza ocenę bardzo złą/.

Na podstawie wartości średnich ocen ustalono, jakie miejsca zajmują poszczególne województwa pod względem funkcjonowania w okresie zimy każdej z omawianych sfer obsługi oraz wszystkich sfer łącznie - tabela 3.

W całościowej ocenie najlepiej wypadły województwa: gorzowskie, suwalskie, zielonogórskie, śląskie, radomskie, najgorzej natomiast: bielskobialskie i katowickie, opolskie, legnickie, częstochowskie.

Porównanie terytorialne wykazuje, że bardziej krytycznie oceniono funkcjonowanie zinstytucjonalizowanych sfer obsługi w województwach większych, bardziej zurbanizowanych i uprzemysłowionych. Okazuje się, że mniejsze, słabiej uprzemysłowione lepiej radziły sobie z trudnościami związanymi z tegoroczną zimą.

3. Zimowe uciążliwości w życiu codziennym i w pracy

Najczęściej jako najbardziej dokuczliwe badani w odpowiedziach na pytanie otwarte wymieniali dojazdy, różnego typu kłopoty komunikacyjne /43%/, na drugim miejscu - niedogrzewanie mieszkań /32,9%/, na trzecim - trudności typowo zimowe, klimatyczne, takie jak: mróz, śnieg itp. /22,9%/, na czwartym zaś - trudności związane z uzyskaniem opału /brak węgla, koksu sygnalizowało 20,5% badanych/. W całej badanej zbiorowości 7% respondentów przejawiało wobec zimy postawę racjonalną. Uważali, że w naszym klimacie jest ona zjawiskiem oczywistym i że nie powinna kojarzyć się wyłącznie z kłopotami. Stwierdzili, że w okresie minionej zimy nie było nic, co można by określić mianem zjawiska szczególnie dokuczliwego czy uciążliwego.

Nieco inaczej były postrzegane zimowe kłopoty związane z pracą. Osoby pracujące najczęściej narzekały na zimno w halach produkcyjnych, warsztatach lub biurach /32,3%, następnie na komunikację, trudności z dojazdem do pracy i spowodowane nimi spóźnienia itp. /13,6%. Co ósmy pracownik /12,6% twierdził, że dla jego zakładu pracy najbardziej dokuczliwe były wyłączenia prądu. Według blisko 12% pracujących respondentów, w ich zakładach pracy nie było szczególnych kłopotów związanych z zimą.

Podobne problemy sygnalizowali uczniowie i studenci. Najczęściej uskarżali się na zimno w pomieszczeniach szkolnych /74,3% oraz dojazdy do szkół i uczelni /14,9%.

W tabeli 4 przedstawiono jedynie te kłopoty, które okazały się podobnie uciążliwe dla wszystkich.

Tabela 4

w procentach

Wyszczególnienie	Badani		
	ogółem /N=1499/	pracujący /N=958/	uczniowie i studenci /N=74/
Zimno w pomieszczeniach /mieszkania, hale, szkoły/	32,9	32,3	74,3
Dojazdy /kłopoty komunikacyjne/	43,0	13,6	14,9
Trudności typowo zimowe, klimatyczne /śnieg, mróz/	22,9	10,9	4,1
Trudności z opałem, brak węgla, koks u itp.	20,5	5,8	-
Kłopoty zdrowotne, absen- cja chorobowa	7,1	6,2	4,1
Przerwy w dostawie prądu, wyłączenia	5,8	12,6	1,4
Przerwy w dostawie wody, awarie kanalizacyjne	5,2	4,4	6,8
Brak kłopotów - postawa racjonalna wobec zimy	7,3	11,8	2,7

Ponadto 15% spośród ogółu badanych za najbardziej dokuczliwe uznało nieodpowiednie zaopatrzenie sklepów, blisko 12%

- złą pracę służb komunalnych /oczyszczanie chodników, przejść, wywożenie śmieci itp./. Pracujący uznali za dolegliwe kłopoty z zaopatrzeniem, nierytmiczność dostaw surowców i materiałów - 14,4%, kłopoty transportowe /szeroko rozumiane trudności z uruchamianiem sprzętu, brak części, nieprzejezdność dróg itp./ - 13,5%, kłopoty z produkcją, trudności z wykonaniem planu, przestoje, awarie maszyn i sprzętu - 13,2%. Uczniowie i studenci mówili o odwoływaniu lub skracaniu lekcji czy zajęć - 20%.

x

x

x

Głównymi problemami tegorocznej zimy były komunikacja i ogrzewanie. Niedobór ciepła odczuwano zarówno w mieszkaniach, jak i miejscu pracy czy nauki. Z pewnością było to przede wszystkim spowodowane napiętym bilansem paliwowym, chociaż część kłopotów wynikała z niedowładu organizacyjnego i błędów w dystrybucji węgla. O ile problem braku opału będzie jeszcze pojawiał się w ciągu najbliższych lat, o tyle inne bolączki sygnalizowane przez respondentów mogą być wyeliminowane w najbliższym sezonie zimowym. Chodzi tu o złą pracę służb komunalnych i dozorców. Złe oczyszczanie ulic i chodników, niewywożenie śmieci trudno zaliczyć do problemów, z którymi nie można sobie poradzić, tym bardziej że są przykłady pozytywne. Porównania terytorialne wykazały, że część województw mogła i potrafiła sprawniej od innych rozwiązywać problemy, jakie niesie zima.